Suomen Rauhanliitto – Finlands Fredsförbund ry

Laura Lodenius toiminnanjohtaja

HE 146/2020
esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi 2021

Suomen Rauhanliiton lausunto kunta- ja terveysjaostolle

(Suomalaisen rauhantyön tuki, oikeusministeriön budjettikohta 25.01.50)

Rauhanliiton lausunto liittyen valtion talousarvioesitykseen 2021. Keskitymme lausunnossa toimintakenttämme rahoitukseen, suomalaisen rauhantyön tukeen.

Turvallisuuspoliittinen ilmapiiri polarisoituu Euroopassakin. Suurvallat ovat viime aikoina irtisanoutuneet useasta monenkeskisestä kansainvälisestä sopimuksesta, jotka ovat meille pienemmillekin valtioille tärkeitä. Rauha tarvitsee puolestapuhujansa niin Suomessa kuin maailmallakin. Suuri osa rauhaamme uhkaavista turvallisuushaasteista on sellaisia, joihin ei ole sotilaallista ratkaisua – esimerkkeinä mainittakoon ilmastonmuutos, pandemiat, hybridi- ja kyberuhkat sekä väkivaltainen ekstremismi. Turvallisuus- ja rauhanpolitiikasta tarvitaan avointa kansalaiskeskustelua. Järjestöt ovat tälle keskustelulle tärkeä väylä ja mahdollistaja. Huoli turvattomuuden ja vihapuheen lisääntymisestä Suomessa on tätä päivää. Väkivallasta niin kouluissa, kodeissa, kaduilla kuin virtuaalisessa ympäristössämme uutisoidaan paljon ja siihen etsitään ratkaisuja.

Suomen vanhin rauhanjärjestö ja rauhanjärjestöjen kattojärjestö Rauhanliitto tekee Rauhankoulu-toiminnassaan arvostettua rauhan- ja globaalikasvatustyötä koulujen kanssa. Kouluille ja nuorisotyön organisaatioille tuotetaan maksuttomia koulutuksia, joita on tilattu enemmän kuin voimme tarjota. Tämän ohella kaikki rauhanjärjestöt tekevät arvostettua turvallisuuspolitiikan ja asevalvontakysymysten asiantuntijatyötä ja julkaisutoimintaa, sekä antavat kanavan ihmisille toimia rauhan ja väkivallattomuuden puolesta. Suuri osa työstä tehdään vapaaehtoistoimintana, mutta se tarvitsee perusrahoituksen, jolla vapaaehtoistyö mahdollistetaan ja jolla varmistetaan myös rauhantyön osaaminen ja jatkuvuus.

Rauhanjärjestöiltä on leikattu toistuvasti viimeisen kuuden vuoden ajan. Usein eduskunta, ja viimeksi hallitus täydennysbudjetissaan, on joutunut tekemään lisäyksiä rauhantyön määrärahoihin alkuperäiseen esitykseen nähden, tai ratkonut rahoituksen riittämättömyyttä nk. joululahjarahoilla.

Viimeisin yllätys oli, kun rauhanjärjestöt siirrettiin opetus- ja kulttuuriministeriöstä oikeusministeriön rahoitettaviin vuonna 2019. Oikeusministeriön rauhantyön avustuksien määrärahoiksi vuonna 2020 esitettiin vain 300 000 euroa. Hallitus kuitenkin lisäsi tähän täydentävässä talousarviossa 200 000 euroa, jotta määräraha oli lopulta yhteensä 500 000 euroa. Tämä summa on kuitenkin varsin pieni ja riittämätön koko suomalaisen rauhantyön kentälle, kun valtakunnallisia järjestöjä on yli kymmenen. Lopulta oikeusministeriön jaossa lausunnonantajajärjestö Rauhanliitolta yllättäen leikattiin avustusta 20 % edelliseen vuoteen verrattuna.

Nyt käsittelyssä olevassa valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2021 oikeusministeriön budjettiesityskohta on muotoiltu niin, että siitä ei selkeästi erotu mitä ministeriö on tarkoittanut rauhanjärjestöille jaettavaksi. Rauhanjärjestöillä ei ole omaa riviä esityksen numeraalisessa taulussa. Oletuksemme kuitenkin on, että rauhanjärjestöille ollaan mahdollisesti jakamassa sama summa kuin vuonna 2020 eli 500 000 euroa. Tämä summa on pieni ja riittämätön.

Viime vuonna eduskuntakäsittelyn yhteydessä päätettiin osoittaa lisäksi myös uusi jaettava avustusmääräraha rauhantyöhön ulkoministeriön momentille. Alkukesästä 2020 ulkoministeriö jakoi rauhantyön edistämiseen tukea yhteensä 200 000 euroa. Tästä harkinnanvaraista tukea useat rauhanjärjestöt hakivatkin ja osa sai sitä. Tuki oli merkittävä oman yleistuen riittämättämyyttä paikkaava lisä rauhanjärjestöille ja mahdollisti toimintoja, jotka oli jo melkein ehditty karsia. On kuitenkin epäselvää, oliko kyse poikkeuksellisesta ylimääräisestä toiminta-avustuksesta vai onko vastaavaa avustusta tarkoitus jakaa jatkossakin.

Rauhanjärjestöjen täydellinen epätietoisuus monen vuoden epävarmuudessa toimimisen jälkeen on edelleen olemassa. Oikeusministeriön määrärahan suuruus ei ole tiedossa, kuten ei ole tietoa ulkoministeriön rauhantyön avustuksen jatkosta.

Vuonna 2016 eduskunnan valtiovarainvaliokunta kirjasi mietintöönsä, silloin opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) alaisuudessa olleiden rauhan- ja ihmisoikeusjärjestöille myönnettävien järjestötukien käsittelyn yhteydessä, että ”*Valiokunta pitää tärkeänä, että järjestötukien rahoitukseen pyritään löytämään kestävä ratkaisu kevään 2017 kehyspäätöksessä”.* Näin ei tehty silloin, eikä tähän ole palattu myöhemminkään. Nykyiseen hallitusohjelmaan kirjattiin, että järjestöjen avustusten ja valtionapujen käytäntöjä eri hallinnonaloilla selvitetään, lähtökohtana mm. ennakoitavuuden turvaaminen ja pitkäjännitteisyys. Emme ole kuulleet, että selvitystyötä oltaisiin laitettu alulle.

Ennen vuotta 2015 ja sen jälkeen jatkuneita avustusten leikkauksia OKM osoitti useana vuonna rauhantyön avustuksiin 560 000 euroa. Tämäkään summa ei ollut suuri, kun sitä vertaa monen muun järjestötoiminnan alan rahoitustasoon, ja kun summasta jaettiin avustuksia tuolloin 20 rauhantyön toimijalle. Kun avustuksia ajettiin tämän jälkeen järjestelmällisesti alas, myös saajajärjestöjen määrä laski. Pakollisten menojen kustannustaso on kasvanut entisestään, mutta rauhantyön määrärahoja ei ole saatu nostettua edes leikkauksia edeltäneelle tasolle. Jotta useiden

vuosien aikana tehtyjen leikkausten aiheuttamat vahingot saataisiin korjattua ja rauhanjärjestöjen toiminnan jatkuvuus ja vaikuttavuus turvattua, tulisi rauhantyön määrärahojen olla yhteensä miljoona euroa.

Yleiskommenttinamme vetoamme eduskuntaan, että se omissa kannanotoissaan viittaisi hallitusohjelman kirjaukseen kansalaisjärjestöjen rahoitustuen laaja-alaisempaan selvittämisesta ja kiirehtisi selvityksen toteuttamista.

Rauhanjärjestöjen perusrahoituksen säilyessä Oikeusministeriön alla, vetoamme siihen että rauhanjärjestöjen ja Ihmisoikeusliiton tuki palautettaisiin läpinäkyvyyden nimissä omaksi kohdakseen käyttösuunnitelman erittelyssä.

Rauhanjärjestöt ovat esittäneet hallitukselle, että tällä vaalikaudella rauhantyön tukeen saataisiin selkeä tasokorotus siten, että rauhantyön tuki saataisiin nostettua hallituskauden aikana miljoonaan euroon.

Eduskunnalta pyydämme, että valiokunta ja sen jaosto osoittaisi vuoden 2021 talousarvion kohtaan 25.01.50 lisämäärärahaa 300 000 euroa ja että se kirjattaisiin tarkoitetun rauhantyön tukiin.

Lisätietoa

https://rauhanliitto.fi

Suomen Rauhanliitto on 16 rauhanjärjestön kattojärjestö ja rauhankysymysten asiantuntija. Sen jäseninä on suomen- ja ruotsinkielisiä, valtakunnallisia ja paikallisia yhdistyksiä. Vuonna 2020 Rauhanliitto viettää juhlavuotta, kun sen toisesta perustamisvuodesta tulee 100 vuotta. Ensimmäisen kerran Rauhanliitto perustettiin jo autonomia aikana 1907, mutta venäläistämispolitiikan aikana järjestön sääntöjen hyväksyntä peruutettiin. Uudestaan yhdistys perustettiin itsenäistymisen jälkeen. Rauhanliitto ylläpitää myös kansalaistoiminnan keskus Rauhanasemaa Itä-Pasilassa, Helsingissä.